

39к

Эмбер
Селямст
ff

БИЛЬГЕН
ОЛСА
ПРОМЕТЕЙ

ЭНВЕР
СЕЛЯМЕТ
**БИЛЬГЕН
ОЛСА
ПРОМЕТЕЙ**

*Гъафур Гъулам адына
Эдебият ве санъат нешрияты
Ташкент —
1977*

С (крым.-тат.)
С 42

Селямет Энвер.

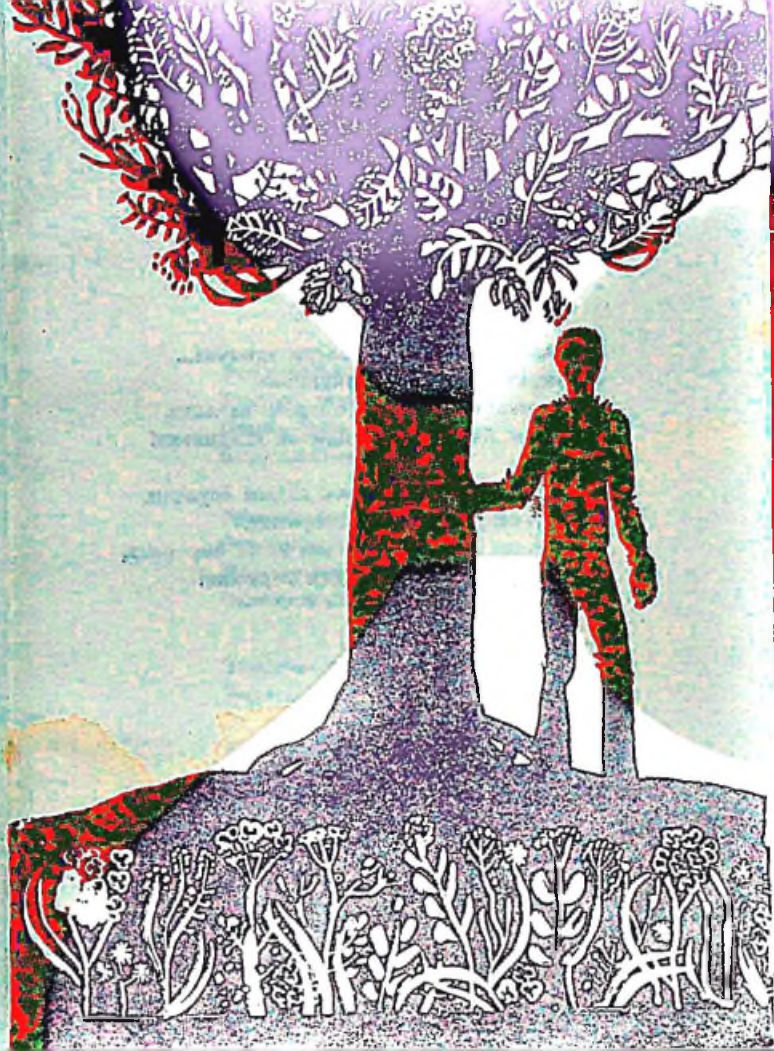
Сайлама эсерлер. Т., Адына Эдебият ве сань-
ат нешрия, 1977 (с).
132 б.

Истидатам шаир Энвер Селямет бу сене алтымш яшым толдурди. Бу мунасебетнен тертип олунгъан «Бильген олса Прометей» адлы шиирлер джыйлытыгына эдипнинъ чокъ йыллар девамында яраткъан эсерлеринден нумюнелер кирсетильди. Олар чин достлукъ, пак севги, аягъ Ватангъа садыкълыкънын ифаде этмектелер.

Селямет Энвер. Если бы знал Прометей. Избранные.
С (крым.-тат.)

70404—65 110—77
С 352(06)—77

© Гъафур Гъулам адына Эдебият ве саньат нешрия,
1977

ИНДЖИЛЕР

Устюмде кунешнинъ нурлары эдинъиз...
Элиме, козюме, сёзюме эндинъиз!
Догъаджакъ йырларнен назлана-назлана,
Байылып, багърымда Инджиге дёндинъиз!

Сизлерден мубарек шевкъ алдым ёрулсам,
Зияде келирим олмады девримде.
Сайсыңлар, джёнкимде къач дане йыр олса,
О къадар кере мен севиндим омрюмде!

ЭКИ АД

Эки инсан ады билем,
Экисине инанам.
Онынъ бири улу Ленин,
Бири иззетли анам.

Урьметимни багъышлайым
Эки инсан къабрине,
Йырларымнен алгъышлайым
Экисининъ къадрини.

Экисинен зар чекмеден,
Зорлукълардан кечерим.
Ёлларымда корюмеген
Хатамарны сечерим.

Эки ярдымджы олар, эм
Эки садыкъ аркъадаш,
Меним юрегиме — мельэм,
Душман юрегине — таш.

Олар ашыкъ генчлигим,
Энъ кыйметли барлыгъым,
Фикиримнинъ кенишлиги,
Козьлеримнинъ ярыгъы.

Эки адны озъ башымдан
Юксеклерге котерем!
Олар иле узакъ, айдын
Макъсадыма етерим!

С А Н Ъ А

Кунеш эр кунъ бир кере
Санъа дёне
Узеринъе
Шавлелер сачмакъ ичюн,
Гультереклер
Бааръе ешиллене,
Яраштырып,
Юзюнъде ачмакъ ичюн.
Дерьялардан ала сув,
Дагъдан ава —
Сенден чыкъкъан булутлар
Санъа ява!
Инсан да шай:
Гуллерден,
Емишлерден,
Емегинъден,
Сендеки енъишлерден;
Сувларынъдан,
Аванъдан,
Нурларынъдан

Хазиненъе топланган йырларындан
Гыда ала озюне,
Джыя кучюн —
Кене санъа къайтарып
Бермек ичюн!

ИЧКЕН СУВЛАРЫМ

Яраттынъ.
Яшадым.
Юмулса козюм,
Кокюнъде
Окюнип кълмаз йылдызым...
Аятчюн
Имтиан бергенде
Афу эт,
Тирилер сафында
Олмасам озюм...

О вакъыт
Менимчюн джевап бермеге,
Ватаным,
Огюнъе келир йырларым —
Оларда —
Ярыгынъ,
Берген емегинъ,
Оларда —
Юзюнъден ичкен сувларым...

СЕНИНЪ АЯТЫНЪДАМ, ВАТАН

Дагъларыпънен ольченир
Боюм-эним,
Севингенде
Сендеки енъишлерге.
Онъып-осъкен гонълюмде
Ватан, сенипъ
Чёллеринънинъ
Азамат кенишлиги!

Сенипъ аятынъдам мен,
Гуллеринъдем,
Азиз геджелеринъдем,
Кушьлеринъдем!
Сакин юзюмин охшап,
Нефесини
Алып кезген
Тендюрист еллеринъдем!

Чешит чечеклеринънинъ
Тюсюндем мен,

Изим къалгъан ёлларнынъ
Эсиндем мен!
Аят киби ёрулмай,
Чабик акъкъан
Нарын далгъаларыннынъ
Сесиндем мен!

Узеринъде къуббенининъ
Мавысындам,
Онынъ кенишлигиндем,
Авасындам!
Ерни якъмакъ истеген
Къатиллерге
Дост халкъларнынъ
Котерген садасындам!

Булутларнынъ астында
Чаткъал башы,
Андан санъа
Севинип бакъкъан меним!
Каналларнынъ ичиндем
Толып-ташып,
Чёллеринъе даима,
Акъкъан — меним!

Буюк акърабалыкъ бу!
Гъурурланам!
Ватанымда кок кибим,

Ер кибим, деп!
Чюнки сенинъ нефесинъ,
Сувынъ,
Къапынъ —
Меним арекетимде,
Теркибимде.

ДАИР ИМЗАЛАДЫ

Ашыкъ, джошкъун йырларнен
Бу мубарек Ана тильде
Улу Даний мейданына
Топ-топ яшлар, къызлар кельди.
Дильдаш, къардаш къабилелер
Арасында муаббетлики;
Багъышлангъан ссямларда
Иззетлики, сеадетлики
Сакълап учкъан акъ къапатлы
Севаплылар* сырасына
Къоштым, халкъым, санъа садыкъ
Гонъюлимнинъ суратыны!

Эдебинъде, ырызынъда
Ынджыммады Даний ады —
Элинъ тийген ер ярашты,
Емишлерининъ кельди дады.
Таалиининъ багълагъан сонъ

* С е в а п л ы л а р — гогерджишлер манасында.

Азад халкълар алемине,
Эмегине къоштынъ темиз
Юрегинънинъ алевини.
Мазлумларгъа азатлыкъны
Багъышлагъан Улу Ферман
Айдын кунъде севиндирди,
Агъыр кунъде олды дерман.
О мирасны яраткъангъа
Сенде ойле юксек сайгъы:
Хаялдан тез суръат иле
Барылса да ярын Айгъа,
Кене ойле юксекликке
Етишилъмез фезаларда,
Чюнки Ерте о Ферманны
Данй кенди имзалады.

ХЫТАБЫ — САБИЙ

Алдымызда
Сабий
Хытап киби токътаса,
Астындаки Дюпъа шары
Ола нокътасы.

Мешур Хытап
Талап эте,
Онынъ къудрети
Фелякетке ёл кестире,
Явны титрете!

Бугунъ
Ерни асыл эткен
Дерьа ве денъиз,
Ве Къыталар узеринде
Юкселе Девиз.

Душманларгъа
Дей о:
— Деръал олынъыз таби!—
Бу сёзлернинъ ахырында
Хытабы — Сабий!

БАХТЛЫ ОЛМАКЪЧЮН

Дагълардан акъа сув,
Коклерден ява.
Кунешнинъ сыджагъы,
Нуру бедава.
Дюньяда догъгъангъа,
Дюньяны севгенге
Дюньянынъ устюнде
Керекмей дава —
Дюньяда инсангъа
Бахтлы олмакъчюн
Бир ютум сув керек,
Бир нефес ава!

БИЛЬГЕН ОЛСА ПРОМЕТЕЙ

Атеш бизден къарт олса да,
О беджерген ишлерининъ
Эйисинен бир сырада
Къытлыкъ дегиль яманы.
Энди азмы керек олды:
Садыкъ, азиз ислернен
Ургъан элял юреклерни
Якъып кеткен заманы!

Кяде душман тилинде о —
Мераметсиз ифтира,
Пис элинде къанлы балта,
Кяде титис устыра...
Ватанына садыкъ къалгъан
Эрни бойсундыралмай,
Хаинлерни севиндире,
Къоркъакъларны сустыра...

Корьдик Оны, виран этти,
Джебэлерде джан къырды,

Къатилъге къул тюшкенлерге
Йылларнен къан къустырды!
Интикъамгъа тоймагъаннынъ
Эмирине эльверип,
Бухенвальдде инсан якъкъан
Оджакъларда къутурды!

Дейик, шимди керекми О
Шаркъта яшагъанларгъа?..
Ерли халкъкъа етишмейми
Экваторнынъ чиллеси?
Эльбет, ярыкъ кетирмей О,
Корип башлагъанларгъа —
Телюкени арттыра эп
Якъып-йыкъкъан иллеси...

Алем хытап эте:

— Атеш
Кене айлякъ къарардан!
Баштакълыгъы, телюкеси
Тюкенмезми, битмезми?!..
Алты кере арткъач экен
Дюньяда сув къарадан,
Атешнинъ бу хышымыны
Сёндюрмеге етмезми?!

Барсын шевкъы мергиня янсыя
Инсанларнынъ козюнде,
Севдаларнынъ юрегинде,
Шаирлернинъ сёзюнде!..

Аят ичюн хызмет этсин,
Акыкъаткъа ярасын,
Айдынлатсын азатлыккъа
Еллы дюнья юзюнде!..
Козьде туткъан инсаннынъ тек
Нургъа онъаджагъыны,
Таллийнен, такъдиринен
Къани оладжагъыны...—
Бельки Ерге атеш олып
Тюшмез эди Прометей,
Бильген олса Брунонынъ
Онда янаджагъыны!

ТЫНЧЛЫКЪ ЕНЪЕР!

Тынчлыкъ сакълагъан
Миллетлер севине
Сачкъанларына,
Къургъанларына!
Янъ догъгъан шеэрни,
Яшагъан эвини
Абиде саялар
Къурбанларына!

Чокътан-чокъ ачса да
Дюньяда гуллер,
Сайысы
Унутылмаз къурбанлардан аз.
Ве лякин,
Эминмиз —
Тынчлыкъ енъер,
Чюнки йыкъкъанлар
Къургъанлардан аз!

ЮРТУНА БАШ КЪОЙЫП

Глобус —
Баш киби,
Толу къасевет...
Огюнде экенде
Эр кереси мен,
Озюмни Венера санып,
Аселет,
Фезада расткелем
Ер курресинен.

Корем...
О, сарылгъан
Думанлар иле,
Яваштан девриле,
Деринден ипълей...
Вьетнамда анасыз
Къалгъан сабийлер
Юртуна баш къойып,
Дюньяны динълей...

* * *

Эй, Аят!
Даа бир
Пыл кельди янты!
Фелякет хауфундан
Къутар дюньяньны!
Вьетнамгъа — азатлыкъ —
Чокъмудыр, аджеб?
Къырылгъан къурбанлар
Етмейми санъа?

Такъдирчюн курешкен
Улькенинъ башына
Кельген о зулумны
Анда козъашынен
Ве
Халкънынъ къанынен
Язмакъта Тарих
Къардашлар къабрининъ
Мезар ташына!

1968 с.

КЪАЛЬБИНЕ БАКЪТЫМ

П. Лумумбагъа

Перчемини
Яптым Конго къаранлыгъынен,
Козълерини —
Атлантика теренлигинен;
Экваторнынъ алевини
Къытмай,
Сарф эттим
Африкасы киби джеюр,
Дев юрегине...

Ырыкъчылар
Конголыдан алмакъчюн акътын,
Сорасалар:
— Сымасыны
Нечюн акъ яптынъ?—
Дерим:
— Сурет чызгъанда мен
Юзюне дегиль,
Онынъ темиз
Эм шиддетли
Къальбине бакътым!

ЯНМА, АНА!

Эй, Джезаир,
Сес бер
Къанлы дерелерден,
Чёллеринъде
Олюм кезине!
Азатлыгъынъ ичюн
Джан берильген ерден
Бири имдат истей озюне!

Ольдюралмаз асыл
Сенинъ къатиллеринъ
Азатлыкънынъ
Джесюр сёзюни!
Онъа аткъан окъу
Мытлакъ къайтыр керн,
Виран этер
Хастнынъ озюни!

Хаинлерге къаршы
Ильде исьян эткен,

Хаинлерден
Имдат истемез!
Джезаирде дагълар
Бенъзей Бухиретке,
Суву киби,
Къальби тер-темиз.

Олюм къапысында
Эвлят беклеп тургъан
Ана, янма!
Даа вакъыт бар!
Билем,
Юрегинъде азабынъны йыргъа
Алсам —
Янар кетер кягъытлар!

Ватангъа баш къоша
Ватан джошса, джоша,
Янса, о да кете куль олып!
Федакярлар ольмей!
Яратылса,
Яшай!
Ятса —
Ерден чыкъа гуль олып!

ИЧЕДЖЕК СУВУМНЫ БЕРЕЯИМ СИЗГЕ

I

Йырны, омюрни, сувны, аваны
Якъмакъчюн душманлар котерген даваны,
Косьтермесин деп къарсанба, зая
Басар, эзер эдим, олсам бир къая!

Тындырып астымда верем сесини,
Ёгъурып, ёкъ этип телюкесини,
Гунасыз инсанчюн ахтыны алсам,
Мезары устюнде таш олып къалсам,
Еньишке иссемни къошар эдим мен!
О вакъыт озюме ошар эдим мен!

II

Ичеджек сувумны берейим сизге...
Йырларым, севине-севине осюнъиз!
Ёрулмаз, Тендюрист гонъюлинъизге
Къанатдыр коксюмден алгъан сесинъиз!
Дюньяда омюрнинъ, сувларнынъ акъышы
Токътамаз, сизлер де гъонджеленирсиз!

Сиз меним тынчыкъкъа алгъышым, багъышым,
Сиз меним гонъюмнинъ гогерджинисиз!

Учунъыз, учунъыз акъ къанатларым,
Кунъ нуру астында кумюшленинъиз!
Тынчыкъ, муаббетлик! Яшасын йырларны,
Омюрни сакълагъан енъишлеринъиз!

ЧЫКЪА БИР ЁЛГЪА

Тарих девам эте... Онынъ саифесине
Эр бир миллет яза кенди элифбесинен:
Вьетнамлы башлай усттен, тюше ашагъы —
Сатырлары, дерсинъ, бирер богъдай башагъы.

Пек чокълары къанлы дженкке къаршы куреште
Муаббет халкълар арасында корюмли аза!
Олар Аят душманына таш олып тюшкен
Сёзлерини, онъдан тутуп, сол якъкъа яза.

Эпбир анълаймыз Оларны, Олар да Бизни.
Элифбемиз тизильсе де солдан онъ къолгъа!
Чюнки, анги якътан башлап язсакъ да сёзни:
— Достлукъ! Азатлыкъ!— дегенде, чыкъа бир
ёлгъа!

ЮРЕКНЕН СУБЕТ

Кеттинъ менден бенъзеп Ссадет къушына.
Озь арзунъа, керегинъе юкъмадынъ.
Урьмет, Ярыкъ кетиргенде къомшунъа,
Якъмадынъ сен юрегини, йыкъмадынъ!

Озюнькинден муим санъа кишининъ
Акъ эмеги, Итияджы, Арзусы.
Яныгъыны болюшмеге, ишине
Къарувынъны сарф этмеге азырынъ!

Такъдирини, сиясыны ишангъан
Юртчюн, явны дёрт йыл туттынъ нишангъа —
Джебэлерден учкъан бутюн къуршунлар
Сенден зезр алып кетти душмангъа!

Ялын тёшен, фигъан еллер эскенде,
Сонгмиде, Эль Бакрда куль олдынъ!
Бухенвальднинъ къурбанлары устюне
Кетирильген чемберлерде гуль олдынъ!

Багъырымда сенсиз сувукъ, къаранлыкъ —
Гедже нурсыз къалгъан киби аралыкъ...
Менчион ургъан Юрек олмасанъ да —
Оксюзлерге Бабалыкъсынъ, Аналыкъ!

Тельчелендинъ, нсъян эттинъ Йырларнен
Санъа олюм алып кельген хаберге —
Назим Икмет, Фетта Аким... Оларнен
Къач керелер къойдым сени къабирге!

Кяде, Пахыл санъа бермеди фырсаат —
Отъкюр тильнен этинъ-тенинъ делинди.
Кяде, енъди Истидат ве Акъикъат —
Сени коръдим Достларымнынъ элинде!

Тек, Йырларны яраткъанда дѣнесинъ
Багъырыма. Енеймиз бир ниетке.
Фикир асыл этем, Юрек, сен исе
Алевинъни къошасынъ эр бейитке!

САНЪА ТАЯНА

Ильки космонавт о,
Ватан,
Сенинъ Намынъ,
Дегер акъраны ёкъ озюне!
Онынъ пешинден эп
Уча эвлятларынь
Ракеталар къойып изине.

Сенинъ къудретинънен
Ете юксеклерге,
Сурат азабына
Даяна —
Чюнки пилот ёлда
Минип скемлеге,
Аркъасынен санъа таяна!

Ватан
Ернинъ алты пайда бири исе,
Энде,
Космос онынъ таваны.—

Бизим меяндашлар
Чыкып анда чезе
Ерде котерильген даваны.

Ватан Шерсфинден юксек
Кимсе учмаз,
Дегер акърапы ёкъ озюне!
Космос олмагъанда
Бизим къуванчымыз
Сыгъармеди Дюнья юзюне?!

ХАЙЯМНЫНЪ ТОЛАЛАРЫ

Биначар!
Сизлерге бакъкъанда ойланып,
Дерсинъиз
Сейленем эйкельде Хайямнен!
Сыраларынызда
Тизильген толаны —
О язып къалдыргъан
Бейитлер саям мен.

Къадимий кунълерден
Бизлерге етишкен —
Хайямнынъ ады
Эм Иджадыдайын —
Сизлер де,
Биначар,
Коктеки кунешке
Якъындан козетип,
Турынъыз данм!

ИТИБАР БИЛЬДИРЕ

Мукъаддес суварнынъ
Темизлиги бар —
Сизлерде
Эмекнен бесленген Ырызда.
Хайырлы тымаргъа
Чыкътынъыз,
Достлар,
Къыркъ учъте
Уджюмге кетилген тарзда.

Тарлада —
Ватаннынъ огюнде олгъанда,
Атта
Сабийден бир парча къалкъына —
Эр кере узанып,
Памукъны алгъанда,
Баш эге
Итибар бильдирип халкъына!

КОТЕРИЛЬСИН!

Къоркъам
Юксек,
Юдже дагълардан,
Асла тырмашмайым тёрюне,
Чюнки
Андан ерге бакъкъанда
Дев инсанлар
Уфакъ корюне.

Ватан —
Ойларымда,
Ишимде —
Юрек олып урды ичимде:
— Айдынлат
Эм ярыкъ бер!— деди —
Озюнь ичюн,
Къомшунъ ичюн де.

— Эйи кунъде,
Мушкюль кунъде де

Қъуван деди,
Достқъа куль деди —
Ярыкъ олмағъанда,
Элинъе
Юрегинъни алып кель — деди.
— Алевинъни
Ве козьяшыньны
Огърат
Парлакъ эльмаз ташына —
Ипсан козьлерине
Ярыкъ бер,
Котерильсин дагълар башына!

ЫРЛАГЪАН ФЫРЧЫЛАР

*Озбекстанда нам қъызангъан санъат
эрбабы, рессам Қазим Эминовға*

Ис этти,
Топлады
Қъокъулар-сюслер,
Қъар киби
Бем-беяз,
Тер-темиз тюслер.
Политра устюне
Екътыр тек сия.
Ортадан
Этрафқъа
Нур сачаджакъ зия...

Мында
Эр бир ренкнинъ
Азачыкъ къысымы —
Оларгъа
Джан бере
Устанынъ тылсымы.

Элинде ырчылар —
Шаане йырджылар,
Муляим кызыларнынъ
Къашлары киби.
Шимди
Акъ кягъыткъа
Тёкюлир йылдызлар
Сабийнинъ козюнде
Яшлары киби...

ИНСАННЫНЪ ГОНЪЮЛИ

Эр кимнинъ ичинде йырлай озъ бульбули,
Алеви сёнмеген етемен гонъюли.
Умюттен вазгечмей, эсинде эп яшлыкъ,
Дерсинъ ки багърынъда онъа ер тарашлыкъ.

Хаялнен берабер кезинс-кезине,
Ич бакъып тоялмай дюньянынъ юзюне!
Йылдызлар устюне язмакъчюн адыны
Учкъанда, Ракета чыкъалмай алдына.

Истеги: аятта Эр шейге ошамакъ —
Сув... ярыкъ... сербест къуш оларакъ яшамакъ!
Къде ай орагъы, я, Кунеш алкъасы,
Къде... я эскен ель, я, денъиз далгъасы...

О, эр бир риджада, ве эр бир эмирде.
Алемнен берабер адымлай омюрде.
О — теклиф, О — унер косътерген тешеббюс.
О, Шималь денъизде Ел ача кесип буз.

Опъсын деп Ватанның койлерн, шеэри,
Баарьде багъчалар, багъларнен ешере.
Эр акъшам, пак эвлер тизильген сырагъа
Келе О, олмакъчюн пенджере чырагъы.

Садыкъ эм федакяр Юртуна, халкъына.
Онынъчюн — мукъаддес байракънынъ ал къаны,
Кечмиште шай эди. Керексе кене де
Олып, О, уджюмге кеткеннинъ къалкъаны!

Биле О акъмагъа олып сув ташкъыны,
Биле О ягъмагъа яз кунн, къыш куню;
Сынъыры бозсалар, о вакъыт, олур О —
Ватанның душмангъа ягъдыртган къурунуны!

Дюнъяда тынчлыкънынъ укюми сюръгенде,
Бу азат Ватанда бахытлы юргенде!
О, турмай, сёзлернен дёгюне-дёгюне
Ннает, Йыр олып келе Халкъ оюнел

Я В А Ш - Я В А Ш

Саат сая
Сарф этильген вакъытны,
Омрюмизден
Дакъкъталарны эп силе,
О, айырмай
Первасызны, сакъытны —
Муддетимиз
Яваш-яваш эксиле!

Байыймыз биз
Эйи шиир эзберлеп.
Яшарамыз
Джан-гонъюльден севмекнен!
Омрюмизни узатамыз, Ватан, эп,
Шерефинъе багъышлангъан
Эмекнен!

ШИИР БАНТЫ

Инктиляб ветеранларына

О, малик олса да
Дигер унерге,
Гонълюнен бенъзеген
Ашыкъ Умерге.
Манълайы устюнде
Арифсиз, сѣзсиз
Язылар...
Окъуя билялмаз козьсиз.
Терен делилли
Ислер дѣрт сыра —
Аяты эшкъына
Дерч олгъан мисра!

О, Мешур ашыкъны
Билемиз бизлер,
Мукъаддес йырында
Екъ адий сѣзлер.
Бир шири бантынынъ сатырларыдыр
Манълайы устюнде
Чызылгъан излер.

Урьметнен окъуйым,
Сукъланып бакъам:
...сачлары арынгъан кумюшке бенъзей —
Кечмиште севилип
Йырлангъан макъам,
Якъында къонаджакъ
Кунешке бенъзей.

ЭСАП ЭТКЕНДЕ АЛИМ

Окъуйджым!
Урьмет косьтер
Эвинъдеки ярыкъкъа,
Догъурдыгъы аналаргъа
Эм оларнынъ тилине.
Халкълар
Медениет иле
Малик ола байлыккъа —
Сен де
Анденъни топлап,
Газети ал элинге!

Талиймиз ичюн олса
Месуллик эр адамда.
Халкъ оларакъ —
Озюмизге
Олса эмиетимиз —
«Ленин байрагъы»ны алып,
Эр ким тутсын ядында —

Бу — эм барлыгъымыз бугунъ,
Ве эм джемнетимиз!

Урьмет
Кескин фикиринге,
Эллеринге, Эалим!
Сепинъ
Садыкъ достлугъынъ да,
Къургъан эвинъ де къавий.
Абунеге имзамызсен
Эсап эткенде алим —
Языл,
Олсун мыкъдарымыз
Бир миллионгъа мусавий!

БОРДЖ ОДЕИМ

Къани эдим аятимнынъ бахшышына, изъетине.
Сакъланмадым телюкеден джебэлернинъ ичерсинде.
Манъа азиз ширинет ниметининъ лезетини
Таали берген, юрт акъкъында яраткъанда ичерсинъ деп.

Атакада мавы ёлакъ кокреклерин ачкъанларнен
Сафта эдим. Бугунъ джошам Семаларгъа учкъанларнен.
Садыкъларнынъ, джесюрлернинъ унеринден гъыда
алып,
Йыр язгъанда ярышлашам ерге урлыкъ сачкъанларнен.

Бордж одейим бахтымызчюн эляк олгъан
къурбанларгъа,
Учурымлар узеринден акъ копюрлер къургъанларгъа.
Амандыкъта озюм ичюн Таштан бина ясамагъа
Билir эдим, истемесем йыр ичинде яшамагъа.

Емин берип, къурбанларнынъ шерефине, къанып яздым,
Джебэлерде къуршунланып, Алевинде янып яздым...

Бенъзеп, бизге батырларны анъгъан челик
къалкъанларгъа,
Қъошулсынлар сатырларым халкъ анында
къалгъанларгъа...

Дметленсин озъ тилимде: ширин шекер, миси къокъу
Қъабугъынынъ ичерсинде къурып къалгъан хурма
киби...
Ольгенде де олейим мен сафтагъа къалып, бильмей
къоркъу —
Юксеклерден къаяларгъа келип ургъан турна киби!

БАТАН ШЕИТЛЕРИНЕ

Отлар баскъан обанынъ
Сорадым баш ташындан:
— Уруш олгъан сабанынъ
Тарихы къач яшында?

Кимлер ята астынъда
Сырны алып янына,
Ильни душман якъкъанда
Кимчюн тѣккен къаныны?

Инкъилябий къабиле
Мында тѣккен сыджакъ къан —
Корем, сенде, Абиде,
Бир къач сатыргъа сыгъгъан.

Иза эте Абиде:
— Астымдаки къабирде
Ватан шейтлеридир
Ильич шегиртлеридир!

Аврорадан атланып,
Чалыкъ атлар сыртына,
Кельген эди юртунъа
Инкъилябий фуртуна...

Инкъилябий афакъан
Сидянынъ энъ арувы.
Ватан ичюн акъса къан —
Арта онынъ къарувы!

Сизлер сабий эдинъиз
Мында къааплар акъкъанда,
Сѣйлер топракъ ве денъиз,
Къурбанлары акъкъында.

Сора дертли Сиваштан,
Сора ялыларындан,
Оларнынъ о урушта,
Алгъан яраларындан!

Халкънынъ козьяшы иле
Толгъан Сивашкъа бакъам,
Далгъалардан ишитиле
Шикъетли бир макъам:

Кедерлене ялысы,
Интѣлеп агълай, ель эсе...
Козъ огюнде къанлы сув
Йигирминджи сенеси.

Дивизия Бинъбашы
Эмир эткен:— Эгедре!

— Сиваш — Козюмнинъ яшы,
— Ел бер романтиклерге!

'Алев киби алынып,
Эрлер минген малына.
Керат дюльдюллерининъ,
Ысланмагъан налыны!

Келип кечкен Сиваштан
Будённийнынъ атлысы.
Душман токътап къаршында
Ичалмагъан татлы сув!

Романтиклерден къачып
Олмай, денъиз къатында
Озю дегиль, къафасы
Энген ёргъун атындан.

Душман сиясы, хачы
Чюрий дерелеринъде.
Корчагинлер къылычы
Сакълы музейлеринъде.

Шлёмларны нагъышлап,
Тургъан йылдызларына,
Несиль йырлар багъышлай
Алтын языларынен.

Менден де ал, Абиде,
Язгъан бейитлеримни —
Хатра олсун къабринъде
Яткъан шентлеринъе!

ХАЛҚЫНЫҢ ЮРЕГИНДЕ

Ыргат Қадыргъа

Шаир,
Бутюн аятыны
Сарф эткен сонъ
Чыкъа акъкъа —
Келеджекте
Асыларда яшамакъчюн
Бир къач дакъкъа.

Онъа
Бир къач
Шанлы дакъкъа —
Аятындан паалы эди!
Мулькю —
Юксек,
Ешилъ дагълар,
Мавы денъиз,
Ялы эди.

Нефес киби
Керек олды

Бир де Юртнен ахрабалыкъ —
Къурбан кетти,
Йырларыны
Ташлап бизге асабалыкъ!
Шаирине
Сёнмез севги
Беслей халкъым юрегинде —
Иджадыны
Сакълай эля
Козьлерининъ бебегинде!

О ЯРАЛАР

Кунъ эвельси,
Куньдюз ишимде
Колектеси
Юрди пешимден...
Гедже исе
Мерум аскерни
Сагъ-селямет
Корьдим тюшюмде.
Селям берди,
Манъа эль берди:
— Достым,
Эсленгенсинъ, сен...— деди,
Сонъ мерумдже
Мемнюи гонъюльни
Айтмай,
Сёзсиз беяи эйледиле...
Корьдим оны,
Эльден айрылгъан
Осколкадан башы ярылгъан!
О амансыз
Мушкюль яралар
Меним йырларымнен сарылгъан!

АЛЕКСАНДР МАТРОСОВЪГА

Иддетленип
Олюм алып кельген отына,
Кеттинъ бизден
Екъ этмекчюн
Душман дзотыны.
Кокрегинънен
Богъазыны богъып —
Гъаркъ эттинъ,
Юрегинънен
Бизим юреклерни
Дарб эттинъ!

Къайда коръсем корем мен
Энди ялыны —
Сени анъмай
Бир ютум сув
Ичип олмайым! —
О мукъаддес дакъкъаларда
Алгъан ёлунъны —
Элли йылдан берли юрем,
Кечип олмайым!

ОЛАР ЭСЛЕНМЕЙЛЕР

Муса Джелильге

— Бирн-бирини денъиштирип кельсин мевсимлер,
Азат Юртта, Азат омюр коръсин несиллер!
Дее, эляк олгъанларнынъ хатралары да
Эскирмейлер, эсленмейлер, орьселенмейлер!

Мерумлерчюн ёл битсе де Дюнъя юзюнде,
Бу кунълерге кельди олар манътай изинден —
Сеслендилер — янъы Йырлар, Шиирлер олып;
Юксельдилер — тунч Эйкеллер, Шеэрлер олып!

Кими намы сатып ала барлыкъ вакъытта —
Лякин, узакъ омюр олмай афу бахытта!
Падишалар девирле! Ватан Къурбаны —
Солдат ве Шаирнинъ намы къала тахытта!

ГЪАЛЕБЕНИНЪ АНАСЫНА

Дженкте,
Ватан къурбанынынъ
Къардаш къабири
Орътюльген сонъ
Кельген эди
Къара хаберы...
Асрет Ана
Яз къушлары къайткъандже кери
Кутти...
Лякин,
Ичерсинде ёкъ эди бири!..
Елджу къушлар
Кок юзюнден
Отюв бильдилер...
Федакярлар
Юрт огърунда
Кетюв бильдилер!..
Дженк биткен сонъ
Джебэлерден
Бир авуч топракъ
Гъалебенинъ Анасына
Алып кельдилер!

ЭЙ, ЕЛДЖУ, ТОКЪТА!

Къар киби марама ортюнген, Мискин...
Догъургъан, асрагъан-эвлятлар оськен...
О, емек пиширген, бурюшик эллер
Он джанлыкъ софранынъ отъмегин кескен...
Къонасы башында энди бир озю.
Эвлятлар козюнен расткельмей козю.
Дюньяда беш огълан, уч дюльбер кызгъа
Бенъзей бу кимсесиз Ананынъ юзю.

Къардашлар мезары, ешерген дере —
Онынъчюн дженклернинъ битмеген ери!
Джебэде къан тёккен федакярларны
Анъгъандыр, ким бильсин, кунъде къач кере...
Топракънен ортюльген секиз къабир,
Оларнен къалгъандыр такъдири-Къадир...
Яткъанда анъгъандыр, тургъанда анъгъандыр,
Анъгъандыр оларны ольгенге къадар!

Эй, Елджу! Бу Шент янында токъта!
Огюнде баш эгип борджунъны акъла.
Къаранлыкъ, лятинни къапаткъан тахта
Артында асретлик, мерамет сакълы!

ВАТАН ТАКЪДИМИ

Ватан,
Такъдир ичюн
Уруш кеткен ёлларда
Къурбанларны
Къабул этти,
Лякин оларда:
Беденлерни хараплагъан,
Джандан айырылгъан
Яраларнынъ агърысыны
Бизге къалдырды.
Къарылгъачлар киби
Келюв,
Кетюв вакътыны
Бильмей —
Даним бизнен яшай
Ватан такъдими —
Сенмей —
Мукъаддес элевнен
Яна,
Агъыра!
Даа бетер фелякетке
Нефрет догъура!

КЪАВЕ ШИИРЛЕРИ

1

Бир тамла къан ичюн
Къашы устюнде,
Эки сёз язылгъан
Ташы устюнде.
Къурбаны олгъандже
Туткъан о урьметнен
Ватаннынъ шаныны
Башы устюнде!

2

Дерьянынъ устюнден
Кеткенде алдгъа,
Ихтимал,
Елунъны
Кесалмаз далгъа...
Амма,
Халкъ сув ичкен
Чокъракъкъа бассанъ —
Къалырсынъ
Гъурбеттен мушкуль бир алгъа!

Авасыз аят ёкъ дюпьяда бизге,
 Дейик, о ренксиз шей, корюнмей козыге,
 Къалгъан эр варлыкъны къувана-къувана
 Иненинъ делиги ичиндеп сечемиз...
 Эльвермез исе, дегиль тек аваны,
 Атта Инсанны коръмей кечемиз...

Экинджи кунешим,
 Экинджи барлыгъым —
 Мукъаддес атешим
 Ве эм ярыгъым
 Ичимде.
 Ислерим
 Тартылгъан джайгъа
 Къонгъанлар экиси —
 Севги
 Ве
 Къайгъы...
 Юрегим,
 Зинданда къалмайым десенъ —
 Бирине мельэм бер,
 Бирине сайгъы!

БАШ ЯСТЫГЪЫ

Ана тюсю — Баш ястыкъта
 Къуш къанаты — пуф толугъ,
 Геджелери янгъызлыкъта
 Кельген къара тюш толугъ.

Сёйле Ястыкъ, козыаш къуйып,
 Къурбанларны ёкълайым!
 Сонъ башымны санъа къойып
 Сонъки юкъу юкълайым!..

— Садыкъ эри дженкте оле,
 Огълу огърай къазагъа...
 Бу ястыкъта къушлар тели
 Дёне къара языгъа!

Дюньясындан кечти. Энди
 Окъулды баш язысы —
 Мезарынынъ узеринде
 Олгъан сонъ таш язысы:

ШАРАПТА АЛЕВ АЗ

Янъы бахт кетирген
Хайырлы сене
Капыдан кирмеге
Беш дакъкъа къалгъанда,
Мен сени
Эвимде санарым, кене,
Янъысы эшкъына
Къадени алгъанда...

Бу акъшам
Гонълюмиз олсун десенъиз —
Фезада
Енъишлер къадар юксекте —
Шарапта алев аз,
Достлар,
Ичинъиз
Иыр шербетгинден,
Къач кере токсек де!

КЪАРЛАР КИБИ

Къышта — ешилликни,
Язда — акъ къарны
Джан сагъынсын,
Коръсе, тааджипленсин деп,
Аят
Бизге багъышлагъан йылларны
Яраштырып,
Отъкере дёрт мевсимде.

Эски йылнынъ
Ахырында юремиз,
Устюмизге
Япалакълап къар тюше.
Зилифимде
Энди примек бильмез
Къарлар,
Кене, янъысынен корюше.

Джебзлерден кечкен Такъдир,
Айт бу не,

Аятымда
Сонъки къышнынъ башымы?
Эйлигиме
Хайырлаймы къар мени
Янъы йылиен,
Екъса сагълыкълашамы?

Даа сербест,
Даа учтыгъы алда,
Насыл назнк,
Насыл дюльбер орынеги!
Азапланам,
Языкълсынам мен ёлда
Къарнынъ орынегине басып юрмеге!

Эгер, бу йыл
Ким де кене йырларда —
Табиатдай,
Чеберликке ынтылыр —
Халкъ къальбине етер...
Онсyz, къырларда
Къарлар киби ирип кетер...
Унтылыр!

ТОЮНЪЫЗДА ОЯНАЙЫМ!

Ягъ устюме, башыма.
Уймелен, къар, уймелен.
Самайыма, къашыма
Чечек олып тюймелен.

Отъкен йылда элемлер
Къалсынлар, къар, астынъда.
Зиялансын уютлер
Килиминъе баскъанда.

Тааджиленип бакъам акъ,
Назик орынеклеринъе.
Темизлигинъ бенъзей пак
Инсан юреклеринне.

Сен — аязнынъ бахшышы,
Коктен энген Инджисинъ,
Марамалар нагъышы
Киби телли, инджесинъ.

Сени кокте токъугъан
Яш къызларнынъ элими?
Орыскларнынъ кълабдан
Сачларынынъ теллими?

Не къадар къар орынеги
Энсе коктеи бизлерге —
О къадар бахт корьмеге
Къысмет олсун козьлерге!

Ягъынъ къарлар башыма,
Тоюнъызда ойнайым!
Елларымнынъ ташына
Тешелинъыз, бойлайым!

Э В Л Я Т

Кунъ нуруна севинип,
Къушлар йырлай сачакъта.
Яраштырып эвинни,
Балам осе къучакъта.

Ана — мейва тереги,
Эвлят онынъ далына
Минсе, джоша юреги,
Эркелене, ялына.

Онынъ эки козюнде
Мавы дерья юзюни
Корем, дерсинъ далгъалар
Эвинизде кезине.

Дудакълары устюнде
Сюттен къаны дуюла,
Фераланып кульгенде
Алмалары оюла.

Мына санъа, беджере
Бильмесе де сѣзлери,
Болюнмеген бир джумле
Тизе багълап бизлери.

Гонъюль алсызлыгъынынъ
Эвде эвлят экими —
Арамызгъа сыгъынып,
Анълай юректекини.

Энди плядж керекте
Инсан сыкъа багърына
Эвлядыны, юректен
Деф этмекчюн агърыны.

Эвлят ята, исите,
Агъры къалмай кокюсте.
Бизге Дюнъа ярыгъы —
Онынъ козьлери тюсте!

ИЛЬКИ АДЫМЛАР

Кие папуларыны,
Баса татийлерине.
Гуллер отурта ана
Басып кечкен ерине.
Алмай эки козюни,
Бакъа акъикъатына.
Сабий келе кезинип
Пенджеренинъ къатына.

Йымшак миндеримизден
Мине ана къолуна.
Бакъа пенджеремизден
Гагариннинъ ёлуна.
— Достлукъ барышыкъ керек,
Керек дегиль бея, кин!
Деп айталмай, тал терек,
Озь къальбини... Ве лякин:

Кунеш шавлелерини
Тутайым деп алданса —
Акъ диварда корюне
Гогерджиннинъ талдасы!

ЙЫРЛАР КИТАБЫМ

Гуль терекнинъ гъонджелери
Ачкъан ерден алдырып,
Келе яркъъ пенджерели
Эвимизге къалдырым.

Досткъа урьметнен байым мен,
Досткъа ачыкътыр къапым —
Будыр меним эм Анлем,
Эм де «йырлар китабым!»

Эв толдурып, балам озю
Къушлар киби сеслене,
Сиз беллерсиз олар бизим
Эвимизде беслене.

Макъамында бульбуль сеси,
Турналарнынъ давушы,
Дерсиз къушлар къайтып кельсе,
Бизим эвде къавуша.

Досткъумрылар, гогерджинлер,
Къарылгъачлар отелер.
Сыгъырчыкълар, боденелер,
Сизни тѣрге кутелер!

Досткъа урьметнен байым мен,
Досткъа ачыкътыр къапым —
Будыр меним эм Анлем,
Эм де йырлар китабым!

ЭЛЬВИРА ШИИРЛЕРИ

* * *

Тоя-тоя эсимде
Сарылгъандже,
Учып кетти коксюмден
Къарылгъачым!
Энди сенсиз ферьядым
Верем-зокъум.
Озюм барым дюньяда,
Озюм ёкъым.

* * *

Къушлар къонар
Эвимнинъ сачагъына,
Акъранларынъ
Топланыр оджагъыма.
Сен отурткъан терекке
Келир бааръ,
Тек сен
Къайтып кельмезсинъ къучагъыма!

СЕЙЛЕ ЧОКЪРАКЪ

Ана раджасы

— Кунъ булутсыз
Ве эм-сакин...
Сувынъ мавы
Кок мавы —
Дерсинъ,
Уфукъ ёкътыр,
Сени
Девам эттире ава...

Бойле кунъде
Коре инсан
Сенде кезген балыкъны,
Астынъдаки чакъыллар да
Тыпкъы —
Ренкли моюнджакъ...
Сувсап,
Санъа кельгенлерни
Ялынъда
Эр барлыкъны
Корем,

Акс эттиресинъ
Узеринъде боюнджа...
Мераметли мубарексинъ
Араретси янгъангъа,
Мсиль этсентъ,
Къураяткъан
Тамырларгъа сув ете!
Манъа да
Бир эйилик эйле
Эвлядымны анъгъанда,
Сейле,
Сенде къалмадымы
Онынъ джаны сурети?!

МЕЙВА ТЕРЕГИНЕ

Энимиз де юремиз биз,
Сув акъкъандай озенде.
Мен, бу дюнья узеринде,
Сен исе кок юзюнде.

Инсан киби задсынъ, Терек,
Тек, ёрулсанъ, ятмайсынъ.
Эм динълейсинъ, эм анълайсынъ,
Олгъаны сёз къатмайсынъ...

Къуванасынъ, япрагъынъны
Тепретип сль эскенде.
Ынджынасынъ инсан киби,
Пытагъынъны кескенде.

Олар, сенинъ берекетли
Юк котерген къолларынъ,
Эм де кениш кок юзюнде
Барып кельген ёлларынъ.

Кельсем, дейсинь:— Буюр, Ярем,
Зияфетке, талдама!—
Мейва баскъан пытакъларынъ
Эгилелер алдыма!

Улу Ашыкъ Умер язгъан
Шнирининъ сырасы
Киби — татлы, сен асрагъан
Мейваларнынъ шырасы!

ОТЬМЕК КЪОКЪУСЫ

Рессам, сен девам эт Шышкinni,
Индже санъатнынъ тили бир.
Мен, урьметнен окъуп Пушкинни,
Саде сёзлеримнен язам йыр.

Улу Рус халкъынынъ иджады,
Гоньюлимни онъа рей берем!
Язгъанда эр сёзде, эджада
Шаирлери меним реберим...

Ешилъ баарьден сонъ келе яз —
Бизчюн мевсимнинъ энъ арувы!
Къышта тек бир кунеш айлакъ аз —
Етмей инсанларгъа къарувы.

Онынъ ичюн, къалгъан къушларны
Серт аязда сёзлер къыдыра —

Къурбанларгъа эйкель ташларны,
Сускъан юреклерни къыздыра...

Мен де фераланам, тилимде
Язгъанымны достлар окъуса —
Шииримни туткъан элинде
Къалса сыджакъ отъмек къокъусы!

О Г Р Е Н Е М

Сукъланам
Дерьяны бойлагъан далгъагъа,
Олардан огренем
Ойларгъа далмагъа...
Семада
Къадимий йылдызлар сѣнгендже
Севем мен
Иырларнен бир озюм къалмагъа!

Чечеклер огрете
Коклерге бакъмагъа,
Коклерден огренем
Чыракълар якъмагъа...
Инсаннынъ ичинде
Элемге,
Яныкъкъа
Иляджны огренем
Сѣзлерден япмагъа...

Самимий ислериен
Севинип юрем мен

Янъы Сёз яратып,
Тапкъанда сабамны —
О хунъ
Эр сабийде огълумны корем, мен
Чаларгъан эр къартта
Корем Бабамны!

ЭСЛЕНГЕН ЙЫРЛАР

Генчликни,
Яшлыкъны алып кетти йыллар,
Вакъыт зая кечмедн
Меним Неслимде.
Куреште догъдугъы
Мукъаддес Йырлар
Омюрде бизлернен
Берабер эсленди.

Олар да севинди.
Азатлыкъ Улькеси
Енъерек,
Эджельден къуртулгъанына!
Бахтымыз акъкъында
Янъысы гурълесе —
Эсли Йыр
Ынджынмай унутулгъанына.

Федакяр эдик биз аркъадашлыкъта,
Сыгъындыкъ адалет ашлагъан ислерге...

Динъленсек, о узакъ, кедерли яшлыкътан
Нагъмелер эп даа эшитиле бизлерге:

Ич унутылмаз О —
Кечмиште кългъан:
Кърларда тазелик,
Чечеклер кьокъусы,
Ве назлы, джилъвели
Къызларда олгъан
Мукъаддес, мубарек
Дюльберлик къркъусы!

ЯШЛЫГЪЫМНЫ САГЪЫНГЪАНДА

Куньдюз,
Аккъъан чокъракъларгъа,
Акъшам,
Янгъан чыракъларгъа
Бакъып,
Сизни хатырласам —
Учып кетем узакъларгъа...

Къыдырлезде —
Апрель... Майда,
Чельде
Чечек ачкъан айда
Багъчаларда,
Тангъа къадар
Къоран тепкен достлар къайда?!

Бугунь кене,
Сагъ олгъанда,
Умюдиме сыгъынгъанда,

Кечмишиме къайтып келем
Яшлыгъымны сагъынгъанда!

Кене баарь яраштыра,
Юреклерни барыштыра...
Манъа бенъзен,
Севдалар да
Бири — бирини араштыра...

Къыдырлезде —
Апрель... Майда,
Чёльде
Чечек ачкъан айда
Багъчаларда,
Танъгъа къадар
Къоран тепкен достлар къайда?!

ЭНЕМ АЛДЫНЪА

Алевимни сарф эткенде
Мукъаддес ишке,
Бенъземеге талап этем
Терек далына.
Гулленгенде
Узана о
Кокте кунешке,
Мейвалары юк алгъанда
Ерге салына.

Янъы сатыр
Идждат этип олсам адынъа,
Мейва баскъан пытакъ киби
Энем алдынъа —
Аскер опыкен киби
Байракъ бахрамасыны,
Онем, Ватан,
Аналарнынъ
Марамасыны!

БААРЬДЕН ОГРЕН

Гонъюлим,
Қанатлар такътыгъынъ киби,
Юксельме!
Алчакъ уч
Такъдирим киби.
Йырларда сесинъ де
Чагъласын сакин —
Чокъракънынъ сувлары
Акътыгъы киби!

Баарьнынъ йырында
Нефасетке бакъ —
Қафие,
Везини
Не гузель келише:
Бир сатыр сонъунда
Ачса акъбардакъ,
Дигери сонъунда
Ача мелевше!

СЕЗЛЕР

Мубарек чокърагъым,
Делиннез мулъкюм,
Астымда топрагъым,
Устюмде кокюм;

Икметли, мухтерем
Кездиги диярым,
Кунъ корьген пенджерем,
Таянган диварым;

Юреклер арыткъан
Нефасет хызметим,
Нагъмелер яраткъан
Адетим — къысметим;

Эмекте сарф эткен
Вакъытым — саатим...

Къальбимни акс эткен
Весникъам, шаатым —

Бугуньки, яринки
Сизлерсиз — сизлер,
Манасы, аэнки
Яньаргъан сёзлер!

ИРАКЪ ЭТСИНЛЕР...

Иырларны язгъанда
Озьлерингъизнен
Сырдаштым,
Расткеллип козьлерингъизнен.
Экимлей-экимлей
Сайладым сёзлерни,
Сонъ,
Алдым сатыргъа
Изинингъизнен.

Ашыкъмам,
Шиирлер даа кутсинлер,
Сёзлерни сайлайым
Еткендже фаркъына.
Тек,
Инсан сайлавдан
Иракъ этсинлер —
О дерттен
Олюмден зияде сакъынам!

ЧАНЪЧЫКЪЛАР

Кунештен ве Айдаң
Тёкюльген ышыкълар
Киби, пак эм айдын
Тамчылар ве чыкълар.

Япраккъа асылгъан —
Парылдап кутелер...
Чыкъ дегиль, асылда
Кумюштен купелер!

Оларнынъ, ислерни
Юкъудан уяткъан
Тылсымы артындан
Бакъкъанда аяткъа:

Арытып, буюльтип
Косьтере джам киби... —
Назиклер, тирилер
Ичинъде джан киби.

Тынч кече геджелер,
Олар хавф кутъмсийлер,
Тек чая бульбуллер
Отъкенде титрейлер.

Гедженинъ нагъмеси —
Тамчылар эм чыкълар,
Ичинде танъ сеси
Сакълагъан чанъчыкълар.

Оларда акс олгъан:
Меджнуннынъ севгиси,
Юксектен ер алгъан
Гонъюльнинъ сергиси.

Корем мен чыкъларны
Кельгенде япына,
Бенъзейлер инсаннынъ
Бир тамла къанына!

Ширим, бар сен де
Аз яша — пак яша —
Ол менчюн эмекнинъ
Бахтлы козяшы!

ГОНЬЮЛИМ ДЕЯ...

Ватаннынъ
Къайсы бир якъында олсакъ да,
Эсапкъа алманъыз месафени сиз!
Йырымны
Окъугъан дакъкъанъыз узакъта
Дегилъ де,
Эвимде —
Мусафиримсиз!

Ширлер сайылса
Юрекке тийген саз,
Ойларым сыгъармы
Бу бир къач данеге?!
Гоньюлим дей манъа:
— Халкъ ичюн ойле яз —
Барсын бу эв дѣнсин
М у с а ф и р х а н е г е!

ЕКЪ ОЛМАЗ

Йырларынъны атешлерге атсалар да,
Екъ олмаз!
Олар, деръа къутургъанда батсалар да,
Екъ олмаз!
Сахраларда сувсыз къалса, чыдар. Янмаз,
Къурумаз!
Къатилъ джеллад балтасындан, къуршунундан
Къырылмаз!
Иахыл йылан зеэринен чакъса да, Йыр
Инълемез!
Акъаретлеп, ботен сѣзлер якъса да, Йыр
Динълемез!
Силекейли джиренч тишлер чайнаса да,
Саф къалыр!
Онынъ къатран къазанында къайнаса да,
Сагъ къалыр!
Девир, Йырны дерч этювден усанса да,
Дерт алмаз!
Кягъытлары къурып, сынып, уфанса да,
Деф олмаз!
Юз йыл кечсин, бульбуль отъкен киби куннинъ
Танъында,
Нагъмедеринъ кене яшар,
Къалса халкънынъ анъында!

КОКСЮНЪИ КЪАКЪМА

Эки гогерджин беслейсинъ —
Эки эманет,
Эки
Самимий аркъадаш
Омюр ёлунъда.
Сен
Оларгъа багърынъда
Косьтерсенъ урьмет —
Олар да шай,
Къорчаларлар
Мушкюль алынъда.
Бири —
Ватаннынъ ишагчы,
Бири —
Алемнинъ!
Иманынъ бакъа олар —
Къарама, акъмы?
Кескин,
Отъкюр олса биле
Сенинъ къалеминъ,
Гогерджинлер уркюнирлер,
Коксюнъни къакъма!

БИЛЬГЕН, О!

Ашыкълар
Йыр иле халкъынен корюшкен,
Йыр иле
Селямлар алышып-беришкен...
Зиялы эмекнинъ
Джазибесини
Чевирмегенлер алышверишке!

Намускъа дерт олып,
Ырызгъа азап,
Шаирлер сафына
Кечмеген къасап —
Бильген о,
Йылдызлар янына чыкъса,
Андан
Ёр юзюне
Энмеси эсап!

БЕНЪЗЕТЕМ

Окъуйыджым —
Назм эмек устасынынъ кунъдеши,
Ширинынъ алса,
Сазны алгъан киби элине:
Олып эсер къараманы,
Акъсызлыкънен куреше —
Джанлы сёзюнъ
Токъунгъанда
Юрегининъ телине.

Биле алчакъ гонъюллилер,
Джесаретли реберлер:
Зиялы йыр эркелесе —
Яшай юрек ярыкъта!
Айдын,
Зийрек зенлилер,
Федакярлар,
Чеберлер:
Сача,
Къура,

Сапаатта муджизелер прата...
Бусы — муреккеп алетлер,
Бусы — мермер эйкеллер —
Инанмагъан киби олам
Озю ясагъанына!
Эминим ки,
Бойле достлар
Окъуп, деръал билелер
Шиирлерининъ сатырлары
Неден акъсагъаныны.

Халкънынъ садыкъ эвлятлары
Озь тилине сыгъына,
Генчликнинъ джесарети
Къувет къоша къарувгъа!
Бенъзетем мен
Ишинизге бесленген бу сайгъыны
Аналаргъа, бабаларгъа
Хатир сорап барувгъа.

БУЮМЕГЕ ЯРАДЫ

Фенде янъы къапы ачып,
Енъди Инсан эмеги...
Къыртышларны сокип, сачып,
Гъыда берди эммеге.

Джесаретке ляйыкъ махсул
Оськен. Къартоп, согъанлар
Ойле ири, бильмем насыл
Ер астына сыгъганлар!..

Буюн осюмликлер иле
Биз яшагъан къарада,
Ибрет алып, хыяр биле
Буюмеге ярады!

Ер-емншке бу гъыданынъ
Берген кучи, гъайрети
Юкселишке ынтылгъанны
Къалдырдылар айретте!

Эльбет шаир ильам алсын
Енъишлерден...
Басылгъан
Эсеринде акис олсун
Тильде дестан шу ерлер...
Тек олмасын иджадында
Абул-къубул язылгъан
Тонъкъа, тентек,
Тили пельтек
Селитралы шиирлер!

ОЛМАСА ТУЗЫ

Балалар
Кунешни кягъыткъа чыздымы —
Нур тола орталыкъ
Шу индже ресимде.
Чечекке фаркъы ёкъ —
Къыштамы, яздамы...—
Ачалар
Эр эвнинъ пенджересинде...

Сабилер ичюн де,
Буюклер ичюн де
Аятнынъ
Ёкъ нурдан марум къысымы..
Озюне джельб этмез,
Эсерининъ ичинде
Олмаса
Айретте къалдыргъан тылсымы.

Не къадар зиннетли
Олса да ады,

Шиирнинъ омюри
Боюндан къыскадыр —
Эгерде ичинде
Лезети,
Дады
Олмаса
Отъмекке къойылгъан туз къадар!

АНГИНЕ ДЖУВУКЪ?

Эр акъкъан сув
Кенди
Ялысына яр.
Эр терек астында
Салкъындыгы бар.
Дюньягъа
Къуш олып догъгъаннынъ биле
Анагъа
Урьмети,
Якъындыгы бар.

Топракъ ёкъ,
Ава ёкъ,
Ичмеле сув ёкъ —
Эр эки къутупта
Амансыз сувукъ!
Бильмейим,
Халкъына
Огейлик беслеген
Махлюкънынъ гонъюли
Ангине джувукъ?

* * *

Ойларым! Менден сонъ
Келеджек йылларда
Юрерсиз Аятнен
Кенъ, айдын ёлларда...
Ал-хатир сорагъан
Саминий сёзлер
Оларакъ, достларгъа
Къалырсыз сизлер!

Наз талаб этерек
Асрагъан гулюнс,
Ынджыткъан олсам мен
Достымнынъ гонъюни,
Корюшип олмасам,
Юмулса козьлер —
Сиз, Ондан эяллыкъ
Истенъиз Сёзлер!

ОТЬ, АЗИЗИМ...

Истер исенъ
Елларда юр,
Истер исенъ уч..
Истер
Яша мекянынъда,
Истер исенъ кочъ —
Яшлыгынъда
Севип-сайып,
Къавушалмасанъ,
Асретликте ах чекмеси
Оксюзликте кучъ!
Севгилинъе
Ел тапалмай,
Айрылып къалсанъ,
Йырымны
Бас багъырынъа —
Аврунъы алсын.
Мурадынъта мани олса
Буюк озенлер,
Отъ Азизим,
Бу сатырлар
Копюринъ олсун!

КЕЛЬСИНЛЕР ТАРЛАМА

Шу ешилъ тарланынъ
Памугъы олайым,
Ишкузар кыызларгъа
Селямлар ёллайым.
Кунешининъ нуруна
Ярашкъъ къошып,
Кельсинлер тарлама
Йырлашып-джошып.
Огюмден назлана —
Назлана кечсинлер,
Бу севда гонълюме
Не олды, сечсинлер!

Оларнынъ бирине
Асретим, ашыкъым..
О куткеп тарлада
Осьмеге ашыкъам.
О тымар этеджек
Ёлакъта олайым,

Къутулар ичине
Нур олып толайым!
Ачылып, онъгъан сонъ
Яз сыджагъына
Топласын, барайым
Яр къуджагъына!

СЕНМЕЙДЖЕК АТЕШ

Севги багъчасынынъ
Биз ичюн гуллери,
Гъонджелери бар!
Эмекнен ярашкъан
Айдын куньлернинъ
Геджелери бар!

Азад къуш — омюрни
Сыгъдыралмазсынъ
Бир кучюк эвге,
Гонъюльге чаре ёкъ —
Тутып олмазсынъ
Чагъырса севги!

Кель такъдир, бизни де
Йылдызлы геджелер
Алемге къошсын —
Ергъунлыкъ бастыргъан
Эгленджелернен
Гонъюмиз джошсын!

Мейвада лезет ёкъ
Сенсиз. Кель — етиш,
Севгинъ шевкъатлы!
Дудакъларынъдаки
Сёнмеген атеш
Мейвадан татлы!

ГЕДЖЕЛЕРИ ЭКИНЪИЗ

Охшаса да назлылар,
Эда олмаз арзулар,
Яр олмаса бирине
Башынъдаки язылар.

Эгер огъраса севги
Юрегинъде алевге,
Ашыкъма башязыпъны
Окъутмагъа алемге.

Онъа муаббет севгинъи
Ислеринънен ишгъаль эт,
Джандан къыймет Илннъе
Ишлеринънен исбат эт.

Корьмегенден сайылсын —
Тен корьгенде байылсын!
Геджелери — экинъиз.
Учюнджинъиз Ай олсун!

КИБРАЙ СЕЛЬБИЛЕРИ

Мейвасы бай, суву бай,
Тилде дестан шу Кибрай!
Шанлы эмек нагъмеси
Багъчаларда янъгырай!

Сыра-сыра ханеси,
Азбарда гуль, нанеси,
Якъты-яндырды мени
Дюльбернинъ бир данеси!

Нейлейим о дживангъа,
Кунеш нуру джыйгъангъа,
Памукъ тарлаларында
Намы кеткен джиангъа!

Онынъ ичюн сельбилер
Танъда юкъу болелер...
Яр козюнден учкъанда
Пенджерере келелер!

ДЕРЬЯДА ДЕГИЛЬ

Айланчыкълы сокъакълардан
Кеткенде, сен билъ —
Кениш ёлгъа
Алып чыкъар
Сагъынъ —
Ве солынъ.
Хатирде тут:
Дагълар,
Ташлар кечкенде дегиль,
Эки фикир излегенде
Адашыр ёлунъ!

Эки арслан арасында
Сен кеф чатарсынъ,
Эки далгъа къучагъына
Тюшип ятарсынъ.
Къоркъу недир билъмез йигит,
Дерьяда дегиль —
Эки къадын арасында къалсанъ,
Батарсынъ!

КЪАБУЛ ЭТ

Иыр —
Меним коксюмде
Янып, сёнмесе,
Иыр —
Меним коксюмде
Орьселенмесе,
Улькеме беслеген
Муаббетлигиниен
Догъмаса —
Достларгъа етерми сеси?

Анадан
Дюньягъа кельгенни ярым.
Экинджи ярым —
Азиз йырларым
Олсунлар, Ватаным,
Къабул эт менден,
Огюнъе
Баш эгини кельгенде ярым!

ИНСАН

Эд. Межелайтисен

Ирадеме къанып, базанып,
Кениш дюньямыздан узанып,
Эллеримде тутам Кунешни
Туткъан киби алтын, кумюшни.
Кунешнинъ эм Ернинъ эвляды
Олып, ортасында булунам —
Олар иле мен де доланам.
Ахъыл къатламлары мийимде,
Руда къатламлары къадар терсенде.
Мангъа васта отъюрлигинен
Кесем ер астында комюрни;
Онынъ эмиринен кене мен
Къалышларгъа тёкем демирни.
Самолётлар —
Къушлар учувны,
Ракеталар —
Шемшек учкъунынны,
Эмиринен девам этселер,
Ахъыл суръатынен кетселер.
Мийим

Айдыллата Алемни,
Алай махлюктъларгъа джан бере.
Бу ишлерни
Дюнъя ве Кунеш
Шекилинде, Башым беджере.
Кунеш шары
Ве эм Ер шары
Меним башым иле яшара.
Менсиз
Дюнъя джансыз,
Мисильсиз...
Сезгилерден марум,
Эм тильсиз.

Дюнъя,
Коре Айнынъ юзюнде
Озь-озюни,
Дерсинъ кузгюде..
Корип, шаша:
Юзю бурюшкен,
Дагъларыны боран, ель эшкен..
Онынъ дердине бу дерт къата,—
Гуя, тута, мени ярата.
— Догъур, яраштыр,— деп,
— Эр даим,
Акъыл толу бир де баш бере —
О да Кунешдайыи,
Ердайын!
Баш эгди Ер манъа.
Эйиси,

Оны дюльберликнен безеттим.
Дюнъя мени тапты,
Мен исе,
Оны яраштырдым, тюзеттим.
Манъа къадар о ич онъмагъан,
Бойле айдын,
Аля олмагъан!
Меннен эди кунъдюз ве гедже
Сёйленгенде сабий тилинен..
Узакъ кечмиштен бу кунъгедже
Етип кельдим онынъ элинден.

Ирадеме къанып, базанып,
Кениш дюньямыздан узанып
Эллеримнен тутам Кунешни
Туткъан киби алтын, кумюшни.
Гуль ачсын деп Ерте — Къарада
Копюр олдым эки арада;
Эки ёлдаш таптым озюме,
Энди Кунеш эне дюньягъа.
Дюнъя чыкъа Кунеш юзюне.
Ерте ачкъан чешит чечеклер,
Мейваларнынъ тюси ве дады.
Дюльбер сарайлар эм шеэрлер
Меним эллеримнинъ иджады.
Челик тракторлар,
Тезьялар,
Гемилер
Ве суный дерьялар,
Инсан толу асфальт мейданлар,

Лайнер — самолётлар,
Поездлар,
Ракеталар да
Эп даврана,
Меним этрафымда долана!
Ер устюнде турам мукеммель,
Ишке азырым эм курешке,
Девдай кучълум.
Сагълам аякъ, эль,
Пельван боюм ете Кунешке!
Ер юзюне мен о юксектен
Кунеш тебессюми сепем эп...
Гъурурланам:— Ильни юрентен,
Озь джанымдан арткъач севем деп,
Чюнки, азатым мен,
Инсаным,
Коммунистим — акъкъа инанам!

Х А Т И Р Е

Абдулла Токъайдан

Эй шаир, сен ислеринъни
Гизлемейсинъ, десем акълы.
Сен оларны ачкъозлерпинъ
Назарындан къутар, сакъла.

Джесаретли истидадынъ
Багъырынъда сыгъынаракъ,
Сакълы турсын ачкъозлерден,
Гъалебени сагъынаракъ.

Алмаштырып турмакъ ичюн
Олсун чешит урба сенде,
Танылма ич, булунгъандз,
Мунафыкълар ичерсинде!

Сен аз сёйлен! Барсын олар
Танъ аткъандже такъмакъласын.
Кулюмсире — сени дегиль,
Бирн-бирини токъмакъласын!

Экиюзли, сынамакъчюн
Яктынлашса, ондан къачма —
Джеваплан, тек юрегинънинъ
Къапысыны онъа ачма.

Сѣз ачса о, йыр акъкъында,
Тут ал онынъ имкяныны —
Ябан задлар кирмесинлер
Азиз йырлар межяпына!

Шаир, аятынъны элял
Эмегинънен акъла гузель!
Яратмакъчюн, шаматадан
Озь келинъде сакълан гузель!

Зеррелерден асыл Ерде
Сепсинъ буюкликке саип!
Санъа кендинъни макътамакъ —
Хырсызлыкътан бетер, айып!

Къалпакъ кийип, мыйыкъ бургъан —
Сенинъ ичюн дегиль АГЪА...
Бир кунъ ола азиз халкъынъ
Келир санъа теменнагъа.

Юрегинъни ташнен урса —
Таш олып сус, Достым, даян!
Билъ ки, акъынкый шаирнинъ —
Къальби догъру, ёлу аян...

МУКЪАДДЕС СЕЗ

Истейим ки,
Бу сѣз энди
Олсун назлы,
Олсун назик.
Парылдасын яр элинде
Янгъан киби —
Алтын юзюк.

Сатырыма
Оны алсам,
Хатире деп
Адалгъанда —
Шырасы
Эм дады къалсын
Окъугъаннынъ дудагъында!

Сагълыкълашып
Кетеми, я,
Арзысына
Къавушамы...

Эшитмели
Бу сѣзде, яр,
Анасынынъ даушыны.

Ташкын сувлар
Ве эм тавлар
Садасынен
Еллер эсе...—
Янгырасын
Сѣзде булар,
Эм кѣушларнынъ татлы сеси...

Балкѣурт учсун
Сѣз ичинде,
Тоз кѣопарсын
Кавалерия!
Елджу токѣтап
Сув ичкенде —
Татлы сувгѣа дѣнсин дерѣя!

Сѣз ичинде
Инѣлесин саз,
Чалгы чалсын,
Оракъ чалсын —
Бу муджизе,
Мубарек сѣз
Инсанларнынъ аврун алсын.

ЭР ШЕЙНИ ИНСАНЛАРГѢА БЕРИРИМ

П. Дариенкодан

Кузьде япракѣлар
Сарара,
Кѣуруй...
Узюльгендже де
Далында яшайлар.
Олар,
Бурюшкен,
Дамарлары шишкен,
Эсленген эллерге ошайлар.

Олар да ишлеген,
Оларнынъ далында
Йырагѣан бульбуллер
татлы макѣамкен...

Ойланып
кечминште кечирген омрюмни,
Япракѣа бенѣзеген
Эллерге бакѣам мен...
Кузюмнинъ еллери
Мени де кѣувалай.

Аджеп, хазимене
нелер топладым?..

Насыл уютлер
Ве эйниклернен
Ватанны,
Достларны ёкладым?..

Топлап авучыма
Узатырым мен:
Дакъкъалар,
куньлер

йыллары...

Шаириниъ эбедий
ве эм мукъаддес
Севгиси акъкъында
алевли йырлары!

АВТОР АҚЪҚЫНДА

Энвер Селямет эдебият аламинде 1934 сенесип адым атты. «Яш Ленинджилер» журналында онынъ улу данийге багъышлангъан «Ленин» адлы биринджи шиири дердж олунды. Сонъра окъуйыджылар шаириниъ «Экин ад», «Яралынынъ анты», «Октябрь батырлары», «Ана», «Девирнен берабер адымлап» киби бир сыра шиирлерини окъумагъа пайль олдылар. 1937 сенесип исе «Яланджы чобан» ве «Алтын балта» киби масаллар язды.

Балалар ичюн язылгъан «Алтын балта» адлы масалы окъуйыджи кутylesининиъ дикъкъатыны бирден джелъп этти. Эсер газета ве журналларда, ондан сонъ исе мектеплилер ичюн тертип олунгъан окъув китапларында дердж олунды. 1939 сенесип айры китап оларакъ, ярашыкълы ресимлернен нешир этильди. Бала ангына тез етебиледжек саде, гузель тильнен язылгъан бу эсер дженктеп сонъ «Ленин байрагъы» газетасында дердж олунды. 1971 сенесип исе Ташкентте «Яш гвардия» нешир-риятында озъбек тилинде нешир олунды.

Улу Ватан дженкинде он беш кърым татар языджысы иштирак этти. Олардан он экин адам мукъаддес топрагъымызны къорчалав ёлуида шепт кеттилер.

Дженкте къач дефалар яраланып, тирри къайтып кельген языджыларнынъ бириси Энвер Селяметдир.

Ватан дженки ве ондан сонъки йылларнынъ тюрюлю вакъыпалары муаллифиниъ эсерлеринде энъ тереп дуйгъуларнен акс олундылар. Онынъ поэзиясы даа да тереплешти. Чокъ йыллар девамында бедий усталыгъыны арттырувгъа айрыджа дикъкъат эткен, эр бир эсерч-

нен эдебиятымызда янгы сёз айткан, янгы фикир ифаделеген эдипнинъ 1970 сепеси «Ичкен суварлар» адлы шиирлер джыйынтыгы нешр олунды. Бу джыйынтыкъкъа кирсетилген эсерлеринен шанр эдебият алеминде озь сеси, озь азки, усулы, техникасы олгъаныны косътерди.

Энвер Селямет поэзияны пек севиджи ве онга буюк усталыкнен хызмет этиджи шаирдир. Онынънен поэзия эсерлерин акъкында юксек ве джиддий лакъырдылар этмек, иддалашмакъ ве иддалашуудан яратыджылыкъ ичюн файдалы нетиджелер чыкъармакъ мумкион.

Эски шекиль, эски тасвир. Базы шаирлер буларнынъ къурбаны олып къалалар. Джигер шаирлер исе янгы усуллар къыдыралар. Чюнки яратыджылыкъ дегени къыдырув ве тапув демек.

Раим Тышчеров, Фетта Аким, Халид Шент, Решид Мурад, Мамут Дибазъ, Эппан Алимов, Энвер Селямет... бу шаирлер ве эдиплер яратыджылыкъ ишлерининъ башында янгылыккъа ынгылды ве бутюн вакъыт къыдырувны девам эттирдилер. Керчек, эр бирининъ бу саада эльде эткен къазагълар чешит севнеде, лякин олар янгы усулда тюшюндилер, янгы эсерлер яздылар.

Энвер Селяметининъ дженктеп эвель язган эсерлерининъ бедний севнеси юксек эди. Сонъки йылларда яраткан шиирлерин шаирининъ истидатынынъ ве озюне исбетен талапкъарлыгъыннынъ даа да артканыны исбат этмектелер. Автор озь эсерлерин устюнде буюк исрар ве себатнен ишлемекте. О себептен шиирлерин нефис, тазе олып догъмакъталар. Онынъ эсерлеринининъ эр бир сёзюни, эр бир сатырын афталар, айлар сюрген азапны

эмекнинъ семереси деп билъмек керек. Эдип шиирин ашыкъмай яза. Мевзу сайлап алув ве онынъ устюнде ишлев процессини сонъ дерадже месулиетли янаша. Буюк месулиетлик иле догъган шиирлеринден арткан сёзлер чыкъармакъ, я да оларга дигер сёзлер къошмакъ гъает къыйын. Эр бир сёз, эр бир сатыр озь еринде, озь хызметинде.

Совет халкъларынынъ къудретин — Ватанга, Ленин гъаелерини сынгъырсыз садыкълыгъында, халкълар достлугъындадыр. Бу садыкълыкъ, достлукъ эр купки ишинде мермерлеще бере. Шаир «Эр шейингъдем», «Ватан», «Сагъа», «Байрам» шиирлеринде омюримизининъ бу характерли чизгилерини пек мергин, тесирли образларнен ифаде эте. Месселя: «Сагъа» шииринде ишан Ватаннынъ гуллеринден, емишлеринден, еменинден, егыншлеринден, суварындан, авасындан, нурларындан, шаирлер язган йырларындан кучь ве гъыда алып къувет топлай, кене де Ватаннынъ къарувына къайтара. Шаир озюни Ватаннынъ эр шейинде, онынъ байлыгъында, табият дюльберлигинде коре, енгышлеримизге севинчинин Ватаннынъ азаматлыгъы, кешинлигинен къыяс эте.

Шаир йырларыны гонъюлунининъ гогерджинине ошата («Эки шиир») Гогерджин — мубарек бир къуш — тынчылыкъ темсилли. Шаир гогерджинге севаплылар да дей («Байрам»). Бу сёз гогерджинге, эльбетте, мунасип, чюнки эйилик манасыны бере. Дюньяда эйилик япмакъ мукъаддес бир иштир.

Учунъыз, учунъыз акъ къанатларым,
Кунъ нуру астында кумюшленингиз!..

Садыкъ севги, видждан, намус, ахлякъ меселелери шаирлериниң даимиї ве севимли мевзуларыдыр. Бу меселелерде эр бир шаир озы мунасебетини, аяглавыны, бакъышыны иза этмеге гъайрет эте. Эшвер затен лирик шаир олмакънен, яшайышымызгъа бакъышыны тюзгюн ве кинаслн образлар вастасынен ифаде эте, ичтиманї омюрин терендже алмагъа, окъуйыджыгъа тесир къалдыра биледжек сёзлер араштырып, оларны шиир къаи-делериндже, сатырларгъа ерлештирмеге айрыджа дикъкъат эткен шаирдир. Онынъ «Гузелим», «Оларнынъ бирине ашыкъым» кибн шиирлерн юрек эшкъы, къальб темнзлнгинен, индже инсаннй дуйгъунен язылдылар. Шаир гузелине севгисини не къадар самимийликнен аягла-та:

Сеиниң багъчагъда осе
Чешит гуллер, мерданем.
Меним багърымда исе
Ачаджагъы бир дане.

Эшвер Селямет 1917 сенеси Кърымда, Багъчасарай районынынъ Чоткъара коюнде догъды. 1938 сенеси Ялта педагогика техникумыны, 1940 сенеси исе Педагогика институтындаки тиль ве эдебиат факультетинини эки йыллыкъ болюгини битирди.

Шаир якъында алтмыш яшыны толдурды. Бу мунасибетнен тертип олунгъан «Бильген олса Прометей» алды шиирлер джыйынтыгына эдпинниң чокъ йылар девамында яраткъан эсерлеринден нумюселер кирсе-тильди.

МУНДЕРИДЖЕ

Илджилер	6
Эки ад	7
Санъа	9
Ичкен сувларым	11
Сеиниң аятыгъдам, Ватан	12
Данй имзалады	15
Хытабы — сабий	17
Бахтлы олмакъчюн	18
Бильген олса Прометей	19
Тычлыкъ ешър!	22
Юртуна баш къойып	23
Къальбине бакътым	25
Я н м а, ана!	26
Ичеджек сувумны берейим сизге	28
Чыкъа бир ёлгъа	30
Юрекнен субет	31
Санъа таяна	33
Хайямынъ толалары	35
Итибар бильдире	36
Котерильсин!	37

Пырлагъан фырчылар	39
Нисанныгъ гонъюли	41
Яваи-яваш	43
Шиир банты	44
Эсап эткенде алим	46
Бордж одейим	48
Ватаи шентлерине	50
Халкыныгъ юрегинде	53
О яралар	55
Александр Матросовгъа	56
Олар эслемейлер	57
Гъалебеннигъ анасына	58
Эй, ёлджу, токъта!	59
Ватаи такъдимни	60
Къавс шиирлери	61
Баш ястыгъы	63
Шарапта алев аз	64
Къарлар киби	65
Тоюнгъызда ойнайым!	67
Эвлят	69
Ильки адымлар	71
Фырлар китабым	72
Эльвира шиирлери	74
Сейле чокъракъ	75
Мейва терегине	77
Отъмек къокъусы	79
Оргенем	81
Эсленген йырлар	83
Яшлыгъымны сагъынгъанда	85
Энем алдынга	87

Баарьден орген	88
Сёзлер	89
Иракъ этсинлер	91
Чанъчыкълар	92
Гонъюлим дей	94
Екъ олмаз!	95
Коксюнги къакъма	96
Бильген, о!	97
Бенъзетем	98
Буюмеге ярады	100
Олмаса тузы	102
Ангине джувукъ?	104
Ойларым! Менден сонъ	105
Отъ, азиним	106
Кельсинлер тарлама	107
Сёимсёйджек атеш	109
Гелжелери экинги	111
Кибрай сельбилери	112
Деръяда дегилъ	113
Къабул эт	114
Инсан	115
Хатире	119
Мукъаддес сёз	121
Эр шейини инсанларгъа беририм	123
Автор акъкъында	125

На крымско-татарском языке

ЭНВЕР СЕЛЯМЕТ

ЕСЛИ БЫ ЗНАЛ ПРОМЕТЕЯ

Избранные

Редактор У. Эдемова

Рисунки А. Пономарев

Рисунки редакторы И. Кириакида

Технический редактор Е. Поталова

Корректор Л. Дерменджи

ИБ—241

Басмаханеге берилди 30/VIII 76 с. Басмагъа рухсет этилди 28/III-77 с. Форматы 60х90¹/₃₂. Басма табагъы 4,125 Шартлы басма табагъы 4,125 Непр табагъы 3,23 Тиражи 1500 Р 09476 Гъафур Гъулам адына Эдебият ве санъат неприяты. Ташкент Навоий сокъагы 30. Шартнаме 63—76

Озбекстан ССР Министрлер Советининъ неприяты, полиграфия ве китап тиджарети ишлери боюнда Девлет Комитетининъ Ташкент полиграф комбинатында азырлангъан матрицадан №2 басмаханеге №1 кягъыткъа басылды. Янъмел, Самаркъанд сокъагы, 44. 1977 с. Симарыш 172. Фияты 39 к.